

6. Fiskalni tokovi i politika

Fiskalni deficit je u 2013. godini iznosio 211 mlrd. dinara, tj. 5,7% BDP, što je najviši fiskalni deficit u Centralnoj i Istočnoj Evropi. Visok deficit je ostvaren uprkos određenim uštedama na diskrecionim rashoda (za subvencije, robu i usluge i kapitalne rashode) u drugoj polovini prošle godine, jer su prihodi znatno opali, kako realno tako i u odnosu na BDP. Postoje indicije da je deo ušteda ostvaren kašnjenjem države u izmirivanju obaveza, što znači da je fiskalni deficit za prošlu godinu veštački smanjen (verovatno za oko 0,5% BDP), a da će fiskalni deficit u ovoj godini biti veći za isti iznos. Realni pad prihoda je posledica recesije u većem delu privrede, nelikvidnosti preduzeća, rasta sive ekonomije, ali i olako datih poreskih oslobađanja u prethodnim godinama. Javni dug je na kraju januara 2014. godine iznosio 63,5% BDP. Procenjuje se da bi bez primene dodatnih mera fiskalne konsolidacije, uz ostale nepromenjene makroekonomske okolnosti, deficit u 2014. mogao biti veći od planiranih 7,1% BDP, te da bi u tom slučaju javni dug krajem godine mogao preći 70% BDP. Za vraćanje javnih finansija na održivu putanju i stvaranje uslova za privredni rast, neophodno je već u 2014. godini obezbediti dodatne trajne uštede od oko 1% BDP, što neće biti moguće bez umanjenja velikih kategorija tekućih javnih rashoda (za penzije i zarade u javnom sektoru), te bez hitne finansijske i poslovne konsolidacije javnih i državnih preduzeća i znatnog unapređenja sistema nadzora bankarskog sistema od strane NBS.

Opšte tendencije i makroekonomske implikacije

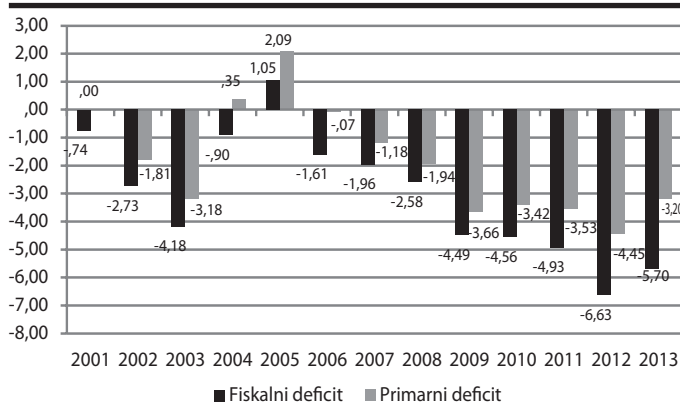
Fiskalni deficit u Q4 iznosi 4,3% kvartalnog BDP

U Q4 2013. ostvaren je konsolidovani fiskalni deficit od 40,2 mlrd. dinara (oko 4,3% kvartalnog BDP), što je manje od planiranog. Na relativno nizak deficit u Q4 uticalo je privremeno usporavanje pada prihoda i znatno smanjenje diskrecionih rashoda države (subvencija, nabavki roba i usluga, javnih investicija) od septembra 2013. godine, sprovedeno sa ciljem da se fiskalni deficit u celoj godini održi u planiranim okvirima. Smanjenje subvencija se ocenjuje kao ekonomski opravdano, ali je potrebno da bude postepeno i praćeno snažnom reformom poslovnog okruženja. Uštede na kupovini roba i uslugama su takođe opravdane, ali je neophodno da se one sprovedu sistematski kako ne bi dovele do nestašica u javnom sektoru (zdravstvo) ili docnji u izumiranju obaveza države. Smanjenje kapitalnih rashoda ocenjuje kao ekonomski neopravdano, budući da su oni već niski (3,4% BDP), a da je infrastruktura u Srbiji zapuštena i neizgrađena, što nepovoljno utiče na privredni ambijent i usporava privredni rast.

Rast docnji u izmirivanju obaveza države baca senku na ostvarene uštede

Senku na ostvarene uštede u poslednjem kvartalu prethodne godine baca rast docnji u izmirivanju obaveza države. Docnje predstavljaju grub primer finansijske nediscipline od strane države što je neprimereno uređenoj tržišnoj privredi, jer bi država trebala redovnim izmirenjem obaveza

Grafikon T6-1. Srbija: Konsolidovani fiskalni bilans i primarni fiskalni bilans (% BDP)¹

Izvor: Obračun QM-a

¹ Primarni deficit (deficit bez kamata) predstavlja razliku između ukupnih javnih prihoda i ukupnih javnih rashoda iz kojih su isključeni rashodi na kamate.

da predstavlja primer svim učenicima na tržištu. U uslovima krize docnje dodatno pogoršavaju likvidnost privrede i produbljuju recesiju. Ocenjuje se da su uštede koje se odnose na docnje privremene, a sličan je slučaj i sa smanjenjem javnih investicija, koje su nakon promena lokalnih vlasti u najvećim gradovima značajno opale. Izmirenje obaveza po osnovu docnji, kao i ponovno aktiviranje lokalnih investicija, do koga bi moglo doći u drugoj polovini godine uticaće na rast fiskalnog deficita u 2014 godini, pod ostalim nepromenjenim uslovima.

Konsolidovani fiskalni deficit u 2013. iznosi oko 5,7% BDP, a sa docnjama oko 6,2%

Konsolidovani fiskalni deficit u 2013. godini iznosio je 211 mlrd. dinara, tj. 5,7% BDP¹, a da je država regularno izmirila sve svoje ugovorne i zakonske obaveze fiskalni deficit bi iznosio oko 6,2% BDP. Značajnu komponentu u okviru ostvarenog deficita (0,9% BDP) predstavljaju rashodi po osnovu sanacije banaka i pokrivanja gubitaka javnih i drugih preduzeća u državnom vlasništvu (kroz plaćanja njihovih obaveza, po osnovu prethodnih zaduživanja za koje je država dala garancije, i sl.). Posmatrano po nivoima države, najveći deficit je ostvaren u budžetu Republike, dok su suficit ostvarili fond zdravstvenog osiguranja i lokalne samouprave. Deficit u budžetu Republike je tesno povezan sa deficitom penzijskog fonda jer su transferi budžeta Republike penzijskom fondu u prošloj godini bili veći od konsolidovanog fiskalnog deficita. Suficit na lokalnom nivou države delimično je posledica usporavanja realizacije lokalnih javnih investicija usled promene vlasti u nekoliko najvećih gradova, pa se stoga može oceniti da je privremenog karaktera. Ukupni fiskalni deficit se može razložiti na dve komponente: primarni fiskalni deficit i fiskalni deficit po osnovu kamata.

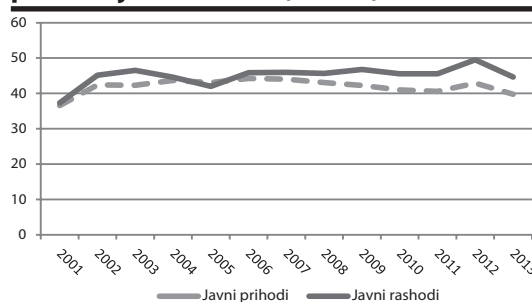
Primarni fiskalni deficit u 2013. iznosi 3,2% BDP, a sa docnjama oko 3,7% BDP

Primarni fiskalni deficit predstavlja važan indikator fiskalne pozicije neke zemlje jer pokazuje koliko iznosi fiskalni deficit, ako se iz njega isključe rashodi za kamate. Primarni fiskalni deficit u 2013. godini iznosio 3,2% BDP, a sa docnjama čak 3,7% BDP što ukazuje da postoji visoka neravnoteža između prihoda i rashoda, koje nije posledica javnog duga. Primarni fiskalni deficit pokazuje koliki bi bio fiskalni deficit u hipotetičkom slučaju kada bi javni dug Srbije bio jednak nula. Visok primarni fiskalni deficit ukazuje na to da se fiskalna konsolidacija u Srbiji, kao i u drugim zemljama, dominantno mora zasnivati na smanjenju nekamatnih rashoda (plata, penzija, subvencija, rashoda za robe i usluge).

Rashodi za kamate su dostigli 2,5% BDP - bez smanjenje primarnog fiskalnog deficita rast javnog duga može da postati samogenerišući

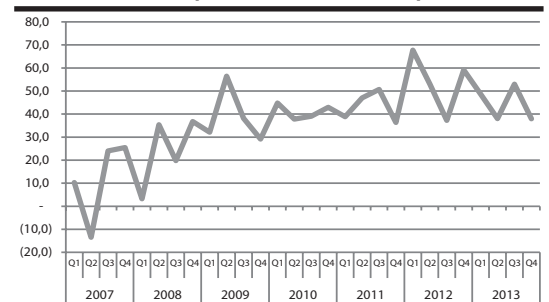
Rashodi za kamate su u 2013. godini dostigli čak 2,5% BDP, dok su u pretkriznoj 2008. godini iznosili samo 0,7% BDP. Povećanje rashoda na kamate najvećim delom je posledica povećanje javnog duga i povećanje kamatnih stopa². Iz prethodnog sledi da je i za usporavanje rasta rashoda za kamate ključno da se zaustavi rast javnog duga, a osnovni uslov za to je da se relativno naglo obori primarni fiskalni deficit. Ukoliko se to ne realizuje rashodi po osnovu kamata će i dalje rasti pa postoji rizik da, rast javnog duga postane samogenerišući – tj. da se država sve više zadužuje da bi vraćala kamate.

Grafikon T6-2. Srbija: Konsolidovani javni prihodi i javni rashodi (% BDP)

Izvor: Obračun QM-a

Grafikon T6-3. Srbija: Realni desezonirani fiskalni deficit (u cenama iz 2012.)

Izvor: Obračun QM-a

Za održivost javnih finansija neophodno je u 2014. napraviti dodatne trajne uštede od 1% BDP

Održivost javnih finansija zemlje se ocenjuje na osnovu nivoa i kretanja javnog duga. Osim toga, novija empirijska istraživanja pokazuju da je za uspostavljanje dugoročnog privrednog rasta i izbegavanje većih oscilacija u privrednoj aktivnosti, bitnija održivost putanje javnog duga od njegove visine.³ Stoga je za vraćanje javnih finansija Srbije na održivu putanju i stvaranje uslova za dugoročni rast privrede, potrebno obezbediti smanjenje fiskalnog deficita koje će u srednjem roku (do tri godine) zaustaviti relativni rast javnog duga, a nakon toga dovesti do njegovog smanjenja.

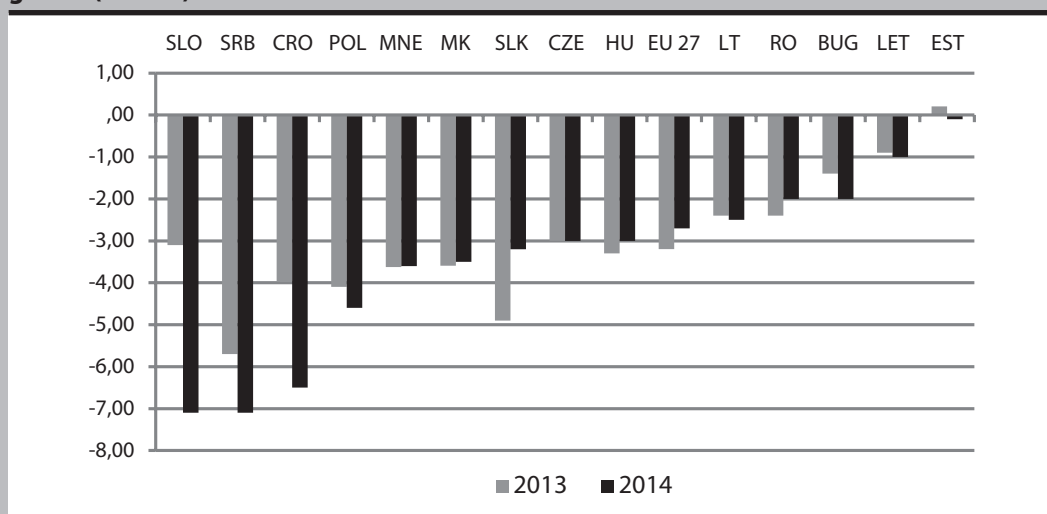
1 U zvaničnim podacima Ministarstva finansija rashodi po osnovu sanacije preduzeća i banaka ne iskazuju se kao deo ukupnih rashoda, zbog čega zvanični fiskalni deficit iznosi 4,8% BDP. Ocenjujemo da bi sa stanovišta transparentnosti i kredibilitnosti fiskalna politike u Srbiji bilo dobro da se svi podaci iskazuju u skladu sa međunarodnim računovodstvenim standardima.

2 Na kretanje učešća rashoda za kamate u BDP utiče i kretanje BDP kao i promene realnog kursa dinara (oko 80% javnog duga je u stranim valutama), ali je uticaj ovih faktora bio manji.

3 Pescatori, A., Sandri, D. and J. Simon (2014) „Debt and Growth: Is there a Magic Threshold?“. IMF Working Paper 14/34

Okvir 1. Fiskalni deficiti zemalja Centralne i istočne Evrope u 2013. i 2014. godini

Fiskalni deficit u Srbiji u 2013. godini, je već drugu godinu zaredom, bio je najveći među zemljama Centralne i Istočne Evrope. Planirani fiskalni deficit od 7,1% BDP u 2014. godini u Srbiji je duplo veći u odnosu na prosečan iznos fiskalnog deficita u zemljama Centralne i Istočne Evrope. Pored Srbije toliko visok deficit planiraju još samo Slovenija i Hrvatska, pri čemu je u Sloveniji deficit u velikoj meri posledica potrebe za intervencijama u bankarskom sistemu, dok je u Srbiji i Hrvatskoj deficit većim delom sistemskog karaktera, a ne posledica jednokratnih faktora. Pored toga, kao negativno se ocenjuje to što je u Srbiji planirani fiskalni deficit u 2014. veći u odnosu na prethodnu godinu. Osim toga, ocenjuje se da postoji rizik da bez primene dodatnih mera fiskalne konsolidacije, deficit u Srbiji u 2014. godini bude veći od planiranog (usled izostanka restrukturiranja javnih i državnih preduzeća i sl.), što bi fiskalni deficit u Srbiji u 2014. i njegov prirast u odnosu na prethodnu godinu učinilo među najvišim u Evropi.

Grafikon T 6-4. Srbija i zemlje Centralne i Istočne Evrope: Fiskalni deficit u 2013. i 2014. godini (% BDP)

Izvor: European Economic Forecasts (2013) i Ministarstvo finansija Republike Srbije

...kroz smanjenje plata, penzija, konsolidaciju državnih preduzeća i unapređenja nadzora nad bankama

U tom smislu, neophodno je već u 2014. godini obezbediti strukturno (trajno) smanjenje deficita za oko 1% BDP u odnosu na plan, što je izvodljivo samo kroz značajno smanjenje velikih tekućih izdataka (za plate i penzije) u drugoj polovini godine, hitno finansijsko i poslovno restrukturiranje javnih i državnih preduzeća koja su veliki korisnici državnih garancije, te značajno unapređenje sistema nadzora i kontrole banaka od strane NBS.

Analiza dinamike i strukture javnih prihoda i javnih rashoda

U 2013. godini prihodi padaju...pad se usporava u Q4, ali je usporavanje privremeno

Nakon pada u prethodnim kvartalima, u Q4 2013. kretanje javnih prihoda je blago stabilizovano. Tako su u ovom kvartalu javni prihodi zabeležili blagi realan (desezoniran) rast (za 0,3%) u odnosu na prethodni kvartal, dok je u odnosu na isti period prethodne godine pad prihoda usporio na 0,1%. Na nivou čitave godine, prihodi su realno opali za 3%, tako da su u 2013. godini bili za oko jednu milijardu evra manji od inicijalno planiranih (prilikom izrade budžeta za 2013.). Znatno pad prihoda u 2013. u odnosu na prethodnu godinu, kao i u odnosu na plan posledica je recesije u većem delu privrede, opšte nesolventnosti i nelikvidnosti privrede, te rasta sive ekonomije.

...ali se pad prihoda ponovo nastavlja u januaru 2014.

U januaru 2014. realni desezonirani javni prihodi opali su za 0,4% u odnosu na prethodni mesec, pre svega usled pada prihoda od poreza na dohodak, doprinosa, te ostalih poreskih i neporeskih prihoda.

Prihodi od PDV nastavljaju da padaju...

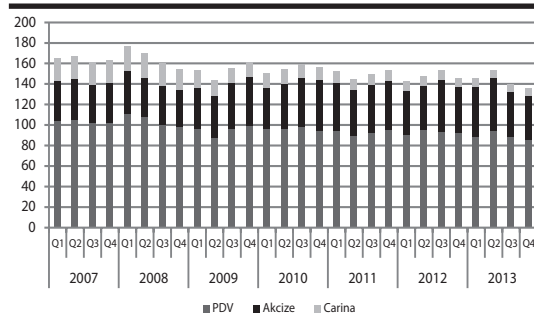
Realni desezonirani prihodi od PDV su u Q4 zabeležili rast u odnosu na Q3 (za 5,8%), što je u velikoj meri posledica izmirenja svih obaveza države po osnovu povraćaja PDV za prethodne mesece, izvršenog u septembru, usled čega je osnovica za poređenje u Q4 (prosek za Q3) znatno niži. Zbog toga je ocenu kretanja prihoda od PDV u Q4 adekvatnije vršiti na osnovu međugodišnjeg poređenja. Ti podaci pokazuju da su prihodi od PDV u Q4 2013. realno opali za 5,2% u odnosu na isti period prethodne godine.

...što je u velikoj meri posledica povećanja sive ekonomije i rasta poreskih dugova

Nastavak pada prihoda od PDV u Q4, i pored blagog rasta privredne aktivnosti, gotovo nepromenjene realne vrednosti kursa dinara, te realnog i relativnog (% BDP) rasta uvoza ukazuje da je pad prihoda od PDV u znatnoj meri posledica rasta sive ekonomije, opšte finansijske nediscipline. Na nivou cele 2013. godine prihodi od PDV su takođe zabeležili znatan realan pad (za 3,8%) u odnosu na prethodnu godinu, usled smanjenja domaće tražnje, blage realne apresijacije kursa dinara, porasta sive ekonomije i finansijske nediscipline, te posledičnog rasta tekućih poreskih dugova (poreza koje su obveznici prijavili, a nisu platili). Pad domaće tražnje posledica je pre svega pada realnih dohodaka i kredita, i ne može se u znatnijoj meri pripisati povećanju stope PDV u 2012. godini (procenjuje se da je povećanje PDV stope sa 18% na 20% u 2012. godini moglo da utiče na pad domaće tražnje za najviše 0,3%, što objašnjava tek jednu desetinu ukupnog pada tražnje).

Prihodi od akciza rastu

Grafikon T 6-5. Srbija: Kretanje realnih konsolidovanih desezoniranih prihoda od poreza na potrošnju (u cenama iz 2013.)

Izvor: Obračun QM-a

Realni desezonirani prihodi od akciza su u Q4 2013. blago porasli (za 0,4%) u odnosu na prethodni kvartal, a znatan realan rast je zabeležen i u odnosu na isti period prethodne godine (za 8,2%). Rast prihoda od akciza u Q4 u odnosu na Q3 može predstavljati posledicu niske osnovice za poređenje, budući da ne nema indicija da je došlo do povećanja tražnje za ovim proizvodima, ni sistemskog suzbijanja sive ekonomije u ovom domenu. Na nivou cele godine, prihodi od akciza su realno porasli (za 5,1%), što je posledica povećanja stopa akciza, te činjenice da je stopa inflacije u 2012. bila visoka (usled čega je i indeksacija stopa akciza bila visoka), a da je u 2013. godini inflacija opala.

Prihodi od carina nastavljaju da padaju

Prihodi od carina (realni, desezonirani) su u Q4 blago opali (za 1,8%) u odnosu na prethodni kvartal, a znatan realan pad (za 9,3%) je zabeležen i u odnosu na isti period 2012. godine, što predstavlja nastavak višegodišnjeg trenda. U uslovima stabilnog realnog deviznog kursa, i umerenog rasta uvoza, nastavak pada prihoda od carina (u odnosu na prethodni kvartal) može predstavljati posledicu promenu strukture uvoza, po vrsti dobara i zemlji porekla, ka većem učešću dobara na koja se primenjuje niža carinska stopa i ka robi koja se uvozi iz zemalja sa kojima Srbija ima zaključen sporazum o slobodnoj trgovini. Na nivou čitave 2013. godine prihodi od carina su realno opali za 15,6%, na šta je uticalo usporavanje uvoza (domaće tražnje), blaga realna apresijacija kursa dinara i dalje fazno smanjenje carinskih stopa na uvoz robe iz EU (prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju).

Prihodi od poreza na dohodak i doprinosa rastu...

Prihodi od poreza na dohodak građana su u Q4 (realno, desezonirano) porasli (za 4,9%) u odnosu na prethodni kvartal, dok su u odnosu na Q4 2012. prihodi od ovog poreza znatno realno opali (za 11,6%). Istovremeno, i prihodi od doprinosa za obavezno socijalno osiguranje su u Q4 (realno, desezonirano) porasli (za 3,1%) u odnosu na prethodni kvartal, dok je u odnosu na isti kvartal prethodne godine zabeležen znatan realan rast (za 10,9%), pre svega usled povećanja stope doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje.

...usled povećanja isplata dohotka u javnom sektoru, a moguće i usled dobre poljoprivredne sezone

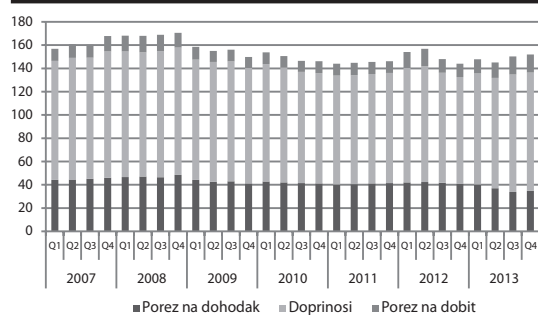
Rast prihoda od poreza na dohodak i doprinosa u Q4 u odnosu na prethodni kvartal posledica je umerenog realnog povećanja zarada u javnom sektoru (usled nominalnog povećanja zarada za 0,5% i deflacije zabeležene u tom periodu), povećanja broja zaposlenih u javnom sektoru, ubrzanja određenih isplata dohodaka u javnom sektoru u decembru (pre uvođenja solidarnog poreza),

a moguće i blagog rasta isplata licima angažovanim u privatnom sektoru u poljoprivredi, usled dobre poljoprivredne sezone. Na rast prihoda od doprinosa, i pad prihoda od poreza na dohodak u odnosu na isti period prethodne godine, pored navedenih faktora uticalo je i smanjenje stope poreza na zarade (i povećanja neoporezovog dela zarade) i povećanja stope doprinosa od juna 2013. Na nivou cele 2013. godine prihodi od poreza na dohodak su znatno realno opali (za 12,2%), dok su prihodi od doprinosa umereno porasli (za 2,6%) u odnosu na 2012. godinu, što predstavlja neto efekat smanjenja formalne zaposlenosti i realnih dohodaka, te preraspodele fiskalnog opterećenja sa poreza na dohodak ka doprinosima za socijalno osiguranje.

Prihodi od poreza na dobit u Q4 blago opadaju, što može predstavljati indiciju pogoršanja performansi privrede

Grafikon T 6-6. Srbija: Kretanje konsolidovanih desezoniranih prihoda od poreza na faktore proizvodnje (mlrd. RSD, u cenama iz 2013.)

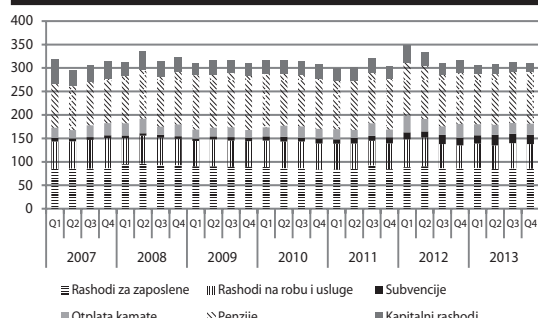
Izvor: Obračun QM-a

Realni desezonirani prihodi od poreza na dobit su umereno opali (za 0,9%) u odnosu na Q3, dok je u odnosu na isti period 2012. ostvaren značajan realan rast (za 44,9%). Na nivou cele godine, prihodi od poreza na dobit su umereno realno porasli (za 2,9%). Blagi pad prihoda od poreza na dobit u Q4 u odnosu na prethodni kvartal posledica je nelikvidnosti privrede, a moguće i indikator nastavka pogoršanja performansi privrede, usled čega su preduzeća procenila da će ukupna dobit u 2013. biti manja od planirane, zbog čega su revidirala (na niže) iznos akontacija koje plaćaju po ovom osnovu. Rast prihoda od poreza na dobit u odnosu na prethodnu godinu u najvećoj meri je posledica povećanja stope poreza na dobit, počev od januara 2013. godine. Rast prihoda od poreza na dobit u najvećoj meri predstavlja posledicu povećanja stope poreza na dobit sa 10% na 15%, koje će se odnositi na dobit ostvarenu u 2013. godini, ali se odražava i na iznos akontacija koje preduzeća plaćaju po ovom osnovu u toku 2013. godine.

Ostali poreski prihodi (realni desezonirani) su u Q4 zabeležili umereni rast (za 0,8%) u odnosu na Q3, što može ukazivati na povećanje stepena iskorišćenosti izvornih i ustupljenih javnih prihoda od strane lokalnih zajednica, zbog gubitka dela prihoda od poreza na zarade i drugih kvazifiskalnih dažbina. Neporeski prihodi (realni, desezonirani) su u Q4 zabeležili blagi pad (za 0,6%), usled izostanka određenih uplata u budžet po osnovu dividendi. Na nivou cele 2013. godine i ostali poreski prihodi i neporeski prihodi beleže umereni pad (za 5,2% i 8,7% respektivno) u odnosu na prethodnu godinu, usled ukidanja kvazifiskalnih dažbina krajem 2012. godine i pogoršanja performansi javnih i državnih preduzeća (i posledičnog pada prihoda od dividende).

Realni desezonirani javni rashodi su u Q4 bili umereno opali (za 3,5%) u odnosu na prethodni kvartal, a znatan realan pad (za 5,8%) je ostvaren i u odnosu na isti period prethodne godine. Na nivou cele godine javni rashodi su realno manji za 5,5% u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon T 6-7. Srbija: Kretanje konsolidovanih desezoniranih javnih rashoda (u cenama iz 2013.)

Izvor: Obračun QM-a

U cilju održanja fiskalnog deficita u planiranim okvirima, država je u Q4 pristupila ograničenju diskrecionih rashoda. U tom smislu, realni desezonirani rashodi na subvencije su znatno smanje-

Javni rashodi u Q4 umereno opadaju, usled štednje na diskrecionim rashodima, ..., problem je što rastu docnje

Subvencije opadaju – usled ukidanja podsticaja za investicije i zapošljavanje i smanjenja subvencija lokalnim javnim preduzećima

Smanjenje ukupnih rashoda u Q4 ostvareno je kroz značajno smanjenje subvencija, kapitalnih rashoda i blago umanjenje izdataka za robu i usluge i za zaposlene. Ocenjuje se da su uštede na diskrecionim rashodima delom ostvarene kod opravdano otkazivanje određenih projekata, a delom kroz odlaganje realizacije nekih projekata ili odlaganja plaćanja za izvršene nabavke (docnje). U meri u kojoj se ostvarene uštede odnose na odlaganje realizacije neophodnih projekata ili odlaganja plaćanja po izvršenim nabavkama, uštede ostvarene u 2013. mogu dovesti do povećanja deficita u 2014. godini.

ni (za 11%) u odnosu na Q3, dok su u odnosu na Q4 2012. godine znatno umanjeni (za 29,5%). Kao posledica znatnog umanjenja subvencija krajem godine, ukupni rashodi na subvencije su u 2013. bili za 15,6% manji nego prethodne godine. Smanjenje rashoda na subvencije je ostvareno kroz ukidanje programa podsticaja za investicije i zapošljavanje, umanjenje subvencija za turizam i sl, kao i kroz smanjenje subvencija lokalnim javnim preduzećima iz budžeta lokalnih samouprava. Ocenjuje se da su uštede na pojedinim subvencijama privremene, budući da je u Q4 došlo do nagle obustave pojedinih programa (podsticaja za investicije i zapošljavanje i sl.), a da uvođenje određenih vidova podsticaja za slične namene ponovo najavljuje.

Smanjenje subvencija poželjno, ali neophodno je da bude postepeno i propraćeno reformama poslovnog okruženja

Umanjenje izdašnog, fiskalno neodrživog sistema subvencija se ocenjuje kao neophodno, ali je zarad obezbeđenja predvidljivosti uslova poslovanja i sprečavanja naglog pada stranih direktnih investicija, bilo potrebno da to ukidanje subvencija bude izvršeno postepeno i istovremeno propraćeno radikalnom reformom poslovnog okruženja.

U Q4 su umanjeni i kapitalni rashodi, što je ekonomski neopravdano

Osim toga, uštede na javnim rashodima su u Q4 ostvarene i kroz smanjenje kapitalnih izdataka, koji su u tom periodu bili znatno (za 24,2%) realno desezonirano manji nego u Q3, a za čak 46,7% realno manji nego u istom kvartalu 2012. godine. U celoj 2013. godini kapitalni rashodi su bili realno manji za 38,2% nego u prethodnoj godini, i iznosili su svega 3,4% BDP, što je znatno manje od neophodnog nivoa. Iako je smanjenje izdataka u cilju održanja fiskalnog deficita u planiranim okvirima opravdano, ekonomski je neadekvatno da se to ostvaruje kroz smanjenje ulaganja u fizički i ljudski kapital (javne investicije i obrazovanje), budući da su to pokretači dugoročnog privrednog rasta.

A uštede su ostvarene i na rashodima za robu i usluge

Rashodi na robu i usluge su u Q4 (realno desezonirano) opali za 4,7% u odnosu na Q3, dok je u odnosu na Q4 2012. godine ostvaren realan rast od 4%. Na nivou cele godine ostvaren je znatan realan pad ovih rashoda za 6,6%, što je u nominalnim iznosu (1,3 mlrd. dinara) ipak znatno manje od najavljenih ušteda (od nekoliko desetina milijardi dinara) po osnovu novog sistem javnih nabavki. Pad rashoda za robu i usluge u Q4 u odnosu na prethodni kvartal rezultat je obustavljanja i/ili smanjenja onih nabavki koje nisku urgentno neophodne za funkcionisanje javnog sektora, u cilju održanja deficita u planiranim okvirima. Takođe se procenjuje da su određene uštede ostvarene i po osnovu objedinjene nabavke lekova i drugog medicinskog materijala. Uštede na robi u uslugama su poželjne, u meri u kojoj ne ugrožavaju normalno funkcionisanje javnog sektora, niti dovode do gomilanja obaveze prema privredi.

Rashodi za zaposlene takođe blago opadaju

Realni desezonirani rashodi za zaposlene su u Q4 bili za 2,5% niži nego u Q3, a realan pad ovih rashoda (za 2,1%) je zabeležen i u odnosu na Q4 prethodne godine. Na kretanje rashoda na zaposlene u Q4 divergentno je uticalo povećanje zarada za 0,5% u oktobru, i s druge strane specifična dinamika isplata zarada u zdravstvu, a moguće i povećan oprez državnih institucija kod angažovanja lica i isplata dohodaka, nakon uvođenja registra zaposlenih u javnom sektoru, koji omogućava pojačanu kontrolu.

Rashodi na penzije u Q4 blago rastu, usled indeksacije nominalnog iznosa penzija i blage deflacije

Rashodi za penzije su u Q4 (realno desezonirano) bili veći za 0,5% u odnosu na Q3, a u odnosu na Q4 2012. godine su realno porasli za 1,2%. Rast rashoda na penzije u Q4 posledica je rasta broja penzionera i indeksacije penzija u oktobru (za 0,5%), što je u uslovima blage deflacije uticalo na njihov veći realni rast. Na nivou cele godine, rashodi za penzije su realno opali za 2,3%, usled sporije indeksacije zarada od stope inflacije. Iako je izmenama Zakona o budžetskom sistemu, usvojenim krajem decembra, predviđen nastavak niske indeksacije plata i penzija u 2014. i 2015. godini (po 0,5% u oktobru i aprilu), u uslovima niske inflacije ova restriktivna politika indeksacija neće obezbediti neophodne realne i relativne uštede, usled čega bi za sprovođenje kredibilne fiskalne konsolidacije bilo neophodno njihovo nominalno smanjenje.

Rashodi kamata u Q4 rastu usled dospeća šestomesečnih kupona

Realni desezonirani rashodi za kamate su u Q4 znatno porasli (za 10%) u odnosu na prethodni kvartal, a u odnosu na isti kvartal 2012. godine za 26,7%, što je posledica dospeća za naplatu šestomesečnih kupona na prethodne emisije evroobveznica.

Na nivou cele godine rashodi na kamate su u 2013. bili realno veći za čak 28,8% u odnosu na prethodnu godinu, usled rasta apsolutnog iznosa javnog duga, promene strukture duga (smanjuje se učešće jeftinih obaveza kao što je stara devizna štednja, a raste učešće novih, skupih zajmova),

...a rashodi kamata snažno rastu i na godišnjem nivou, usled rasta zaduženosti zemlje i pogoršanja uslova zaduživanja

te pogoršanja uslova zaduživanja zemlje (usled visokog fiskalnog deficita, a u manjoj meri i usled pogoršanja uslova na svetskim finansijskim tržištima).

Analiza fiskalnih kretanja po nivoima države

U 2013. godini centralni nivo države (osim RFZO) je ostvarivao deficit, dok su subcentralni nivoi države (APV i lokalne samouprave) ostvarivale suficit. Deficit Budžeta Republike je u 2013. godini bio u okvirima planiranim rebalansom, slično kao i finansijski rezultati Fonda PIO i Nacionalne službe za zapošljavanje.

S druge strane RFZO je u 2013. godini ostvario suficit od gotovo 9 mlrd. dinara, što je znatno više od planiranog, i to usled specifične dinamike isplate zarada, ali i usled ušteta koje su ostvarene po osnovu centralizovane nabavke lekova i medicinskog materijala. Ove uštete su znatnim delom posledica uvođenja novog sistema nabavki, ali postoje indicije da je to istovremeno dovelo i do određenih nestašica i docnji.

Budžet APV je takođe ostvario blagi suficit, usled usporavanja realizacije određenih kapitalnih projekata. Jedinice lokalne samouprave su u 2013. godini ostvarile suficit od 6,3 mlrd. dinara, iako je bilo planirano da ostvare deficit. Relativno visok suficit jedinica lokalne samouprave može ukazivati na to da još uvek nije u potpunosti ispravljena vertikalna neravnoteža nastala usled fiskalne decentralizacije sprovedene 2011. godine. Ipak, stvaran iznos viška prihoda lokalnih samouprava u odnosu na obim njihovih nadležnosti može odstupati od ostvarenog suficita, jer su prema mišljenju Državne revizorske institucije lokalne samouprave u obavezi da obezbede celokupna sredstva za svaki kapitalni projekat koji realizuju, pre raspisivanja tendera. S druge strane, svesne rizika dodatne preraspodele sredstava od lokalnog ka centralnom nivou države, jedinice lokalne samouprave su u Q4 verovatno povećale rashode, kako bi svoj nominalni suficit učinile nižim. Ipak, imajući sve navedeno u vidu, procenjuje se da je moguće izvršiti dodatnu preraspodelu prihoda (od lokalnog ka centralnom nivou države) ili nadležnosti (u suprotnom smeru) u iznosu od 0,1-0,2% BDP (4-8 mlrd. dinara), a da pri tom ne bude ugroženo funkcionisanje jedinica lokalnih samouprava, i da ne dođe do nastanka docnji.

Tabela T6-8 Srbija: Fiskalni suficit (deficit) različitih nivoa države (mlrd. RSD)

Godina	Budžet RS	Fond PIO	NSZ	RFZO	APV	Lokalne samouprave
2010	-108,0	-1,0	-0,1	1,9	-9,6	-11,5
2011	-144,3	0,2	1,3	2,1	-0,7	-15,6
2012	-213,0	-0,4	0,8	4,0	1,1	-0,3
2013	-194,4	-1,2	-0,5	8,7	1,3	6,3

Izvor: Obračun QM na osnovu podataka Ministarstva finansija

Prihodi budžeta Republike i lokalnih samouprava opadaju, a prihodi fondova socijalnog osiguranja rastu

Prihodi budžeta Republike su u Q4 2013. zabeležili realan pad (za 2,5%) u odnosu na isti period prethodne godine, kao i prihodi lokalnih samouprava, koji su takođe realno opali (za 5,5%). S druge strane RFZO i Fond PIO beleže rast prihoda, po osnovu doprinosa. Pad prihoda budžeta Republike i lokalnih samouprava, i rast prihoda Fonda PIO u velikoj meri je posledica smanjenja stope poreza na zarade i povećanja stope doprinosa za PIO od juna 2013. godine. Pored toga, lokalne samouprave beleže i dalji pad neporeskih prihoda, što je posledica reforme sistema kvazifiskalnih dažbina sprovedene krajem 2012. godine. Istovremeno je zabeležen umereni rast prihoda od poreza na imovinu (za 5,5%), što može ukazivati na povećanje napora lokalnih samouprava na naplati ovog poreza, u uslovima pada prihoda po osnovu ustupljenih prihoda i transfera.

Rashodi na svim nivoima države u Q4 realno opadaju, usled pada prihoda...

U Q4 2013. je ostvaren realan pad rashoda (u odnosu na isti kvartal 2012.) na svim nivoima države, pri čemu je taj pad bio najveći na nivou Republike (12,8%) i lokalnih samouprava (6,2%). Pad rashoda na nivou Republike posledica je znatnog smanjenja direktnih subvencija, usporavanja realizacije planiranih javnih investicija, te nastojanja da se smanjenjem drugih diskrecionih rashoda fiskalni deficit održi u planiranim okvirima.

...najveće uštede na lokalnom nivou se ostvaruju na subvencijama i kapitalnim rashodima

Lokalne zajednice su se padu prihoda prilagodile smanjenjem izdataka na subvencije, što se ocenjuje kao poželjno, ali i smanjenjem kapitalnih izdataka, što je negativno iz perspektive lokalnog ekonomskog razvoja, dok najveće kategorije (neproduktivnih) tekućih rashoda na lokalnom nivou – za zarade i robu i usluge nisu značajnije opale (rashodi za robu i usluge su čak i blago porasli). Iako su uštede na kapitalnim rashodima manje ekonomski opravdane od ušteda na drugim rashodima, u uslovima visokog deficita je opravdano izvršiti odlaganje realizacije određenih kapitalnih projekata i izvršiti prioritizaciju.

Opisana fiskalna kretanja na različitim nivoima države ukazuju na potrebu sistemskog (pre) uređenja finansiranja lokalnih samouprava i APV, tako da se u njihovo finansiranje uvede predvidljivost (pre svega u pogledu iznosa transfera), ali i da raspodela sredstava bude uslovljena stepenom angažovanosti lokalnih samouprava na iskorišćenju izvornih prihoda, kao i načinom upotrebe javnih prihoda, tako da se one podstaknu na veće usmeravanje sredstava na lokalne javne investicije, a manje na zaposlene, robu i usluge i subvencije.

Analiza kretanja javnog duga

Javni dug Srbije u januaru 2014. iznosio je 20,2 milijarde evra (63,5% BDP-a)

Prema zvaničnim podacima Ministarstva finansija, na kraju januara 2014. javni dug Srbije iznosio je 20,2 mlrd. evra (oko 63,5% BDP), što je za oko 1,3 mlrd. evra više nego na kraju Q3 2013, i tu pre svega usled povećanja direktnog duga države. Relativna visina javnog duga (kao % BDP) je u posmatranom periodu takođe porasla (za 3,6% BDP), pre svega usled rasta apsolutnog iznosa javnog duga, jer je kurs u navedenom veoma malo realno apresirao, dok je realan rast BDP bio relativno mali, da bi značajnije uticao na ovaj odnos. Rast javnog duga u periodu oktobar-januar je bio znatno veći od fiskalnog deficita, koji je u tom periodu iznosio oko 350 miliona evra, što je posledica velike emisije evroobveznica Srbije u novembru, u cilju obezbeđenja sredstava za finansiranje deficita i u narednim kvartalima. To potvrđuju i podaci o povećanju depozita države u periodu oktobar-januar (vidi: Monetarni tokovi i politika).

Tabela T6-9. Srbija: Javni dug¹ 2000-2014.

	Kretanje javnog duga Republike Srbije u milijardama evra										
	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Jan-14
I. Ukupne direktne obaveze	14,17	9,62	8,58	8,03	7,85	8,46	10,46	12,36	15,07	17,3	17,4
Unutrašnji dug	4,11	4,26	3,84	3,41	3,16	4,05	4,57	5,12	6,5	7,0	7,1
Spoljni dug	10,06	5,36	4,75	4,62	4,69	4,41	5,89	7,24	8,6	10,2	10,4
II. Indirektne obaveze	-	0,66	0,80	0,85	0,93	1,39	1,71	2,11	2,60	2,8	2,8
III. Ukupan javni dug (I+II)	14,17	10,28	9,38	8,88	8,78	9,85	12,17	14,47	17,67	20,1	20,2
Javni dug / BDP² (MF)	169,3%	50,2%	36,2%	29,4%	25,6%	31,3%	41,5%	45,1%	59,3%	61,2%	62,3%
Javni dug / BDP (QM)³	169,3%	52,1%	37,8%	30,9%	29,2%	34,8%	44,6%	46,9%	60,0%	62,4%	63,5%

Izvor: Podaci Ministarstva finansija Republike Srbije i procena QM-a

Nastavlja se pojačano interesovanje portfolio investitora za trezorske zapise na domaćem tržištu, usled visokih realnih prinosa...

U periodu oktobar 2013-januar 2014. nivo direktnog zaduživanja države je porastao za 1,3 mlrd. evra, od čega se nešto više od polovine (oko 750 miliona evra) odnosi na zaduživanje u inostranstvu, a ostatak (oko 500 miliona evra) na zaduživanje u zemlji. Relativno visok rast zaduživanja u zemlji, koji je pre svega ostvaren kroz emitovanje trezorskih zapisa, predstavlja nastavak trenda iz Q3 i posledica je relativno stabilnog kursa dinara i visoke kamatne stope na trezorske zapise, što obezbeđuje relativno visoke stope prinosa.

...ali postoji rizik njihovog naglog povlačenja, zbog čega je potrebno obezbediti alternativne izvore finansiranja

Ipak, u uslovima rastuće neizvesnosti na svetskim finansijskim tržištima (usled smanjenja ekspanzivnosti politike Fed) i odsustva snažnije fiskalne konsolidacije u Srbiji, postoji rizik brzog povlačenja portfolio investitora u kratkom periodu, tako da bi za obezbeđenje likvidnosti budžeta bilo neophodno obezbediti i alternativne izvore finansiranja.

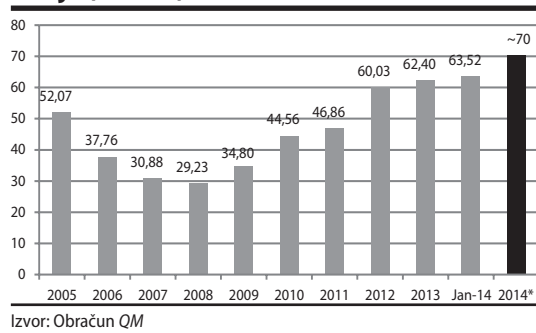
Nakon što je u Q3 stagnirao, indirektni dug države je u periodu oktobar 2013-januar 2014. zabeležio blagi pad (za oko 100 miliona evra), što se ocenjuje kao pozitivno budući da je ovaj dug u prethodnim godinama kontinuirano rastao. Ipak, procenjuje se da je stagnacija, pa zatim smanjenje indirektnog duga države privremenog karaktera, budući da nisu otklonjeni glavni po-

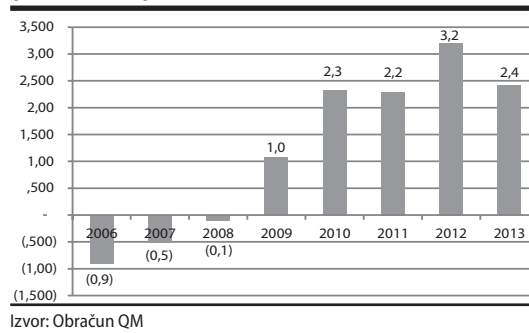
Indirektni dug države blago opada, ali glavni uzroci njegovog dugoročnog rasta nisu otklonjeni

kretači njegovog rasta. Indirektni dug države u prethodnom periodu je uglavnom rastao usled izdavanja garancija države za zaduživanje javnih i državnih preduzeća (Srbijagas, Železara, Galenika, EPS, i dr.). Izdavanjem relativno velikog iznosa garancija u prvoj polovini 2013. godine, obezbeđena su sredstva za finansiranje funkcionisanja ovih preduzeća (pre svega Srbijagasa i Železare) do kraja 2013. i početkom 2014. godine. Budžetom Republike Srbije za 2014. godinu predviđeno je izdavanje garancija za njihovo finansiranje do sredine 2014. godine, do kada je trebalo da se završi restrukturiranje ovih preduzeća, koje bi obezbedilo njihovu dugoročnu finansijsku održivost (Srbijagas) i privatizaciju (Železara, Galenika). S obzirom da još uvek nisu napravljeni planovi njihovog restrukturiranja, ocenjuje se da je malo verovatno da se do sredine godine obezbedi njihova samostalna finansijska održivost, što će dovesti do potrebe izdavanja novih garancija od strane države za njihovo funkcionisanje. S obzirom na to da godišnji izdaci konsolidovanog budžeta za podršku ovim preduzećima rastu i da se trenutno mere stotinama miliona evra godišnje, ocenjuje da bez njihove finansijske i poslovne konsolidacije nije moguće sprovesti sveobuhvatnu fiskalnu konsolidaciju u Srbiji, jer će u suprotnom znatan deo ušteta po drugim osnovama biti neutralisan rastućim izdacima za pomoć ovim preduzećima.

Grafikon T 6-10: Kretanje javnog duga Srbije (% BDP)

Grafikon T 6-11. Prirast javnog duga Srbije (mlrd. evra)

Pored visine javnog duga, procenjuje se da je i njegova dinamika izrazito nepovoljna, budući da Srbija već četiri godine zaredom beleži godišnji rast javnog duga od preko 2,3 mlrd. evra (prosečan godišnji rast javnog duga u periodu 2010–2013. iznosio oko 2,6 mlrd. evra), pri čemu je taj rast u 2012, ali i u 2013. veći nego u prethodnim godinama. Relativni rast javnog duga (u procentnim poenima BDP) je bio nešto sporiji, usled umerene realne apresijacije kursa dinara prema evru i blagog kumulativnog rasta BDP.

Javni dug na kraju 2014. iznosiće oko 70% BDP

Ukoliko fiskalni deficit u 2014. godine bude bio približan planiranom (oko 7% BDP), prirast indirektnih obaveza države približan prirastu ostvarenom u 2013. godini, inflacija bude u planiranim okvirima, kurs dinara ostao realno nepromenjen, a BDP bude realno stagnirao, procenjuje se da će javni dug Srbije na kraju 2014. iznositi oko 70% BDP. Zaključivanje aranžmana sa MMF-om će pretpostavljati da deficit u 2014. bude manji za oko 1% BDP u odnosu na plan, te bi i javni dug na kraju godine mogao biti manji. S druge strane, u slučaju osetnije depresijacije kursa dinara, pada privredne aktivnosti ili potrebe za većim indirektnim zaduživanjem (za pomoć državnim preduzećima, bankama i sl.), javni dug bi na kraju godine mogao da bude i veći od ovog predviđanja.

Prilozi

Prilog 1. Srbija: konsolidovani bilans sektora države¹⁾, 2008-2013.

	2008	2009	2010	2011	2012					2013				
					Q1	Q2	Q3	Q4	Q1-Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1-Q4
I UKUPNI PRIHODI	1.145,9	1.146,5	1.223,4	1.302,5	312,6	339,7	355,1	398,0	1.405,4	330,0	362,4	369,1	406,4	1.467,8
1. Tekući prihodi	1.143,1	1.139,2	1.215,7	1.297,9	311,7	337,7	354,0	390,4	1.393,8	327,3	361,3	367,6	405,0	1.461,3
Poreski prihodi	1.000,4	1.000,3	1.056,5	1.131,0	276,3	298,1	315,6	335,9	1.225,9	296,4	321,8	325,8	352,5	1.296,4
Porez na dohodak	136,5	133,5	139,1	150,8	35,8	41,2	41,4	46,7	165,3	38,2	39,8	35,9	42,1	156,1
Porez na dobit	39,0	31,2	32,6	37,8	22,9	10,9	10,3	10,7	54,8	18,4	11,0	15,4	15,8	60,7
PDV	301,7	296,9	319,4	342,4	79,7	90,1	94,4	103,3	367,5	87,3	98,7	94,6	99,9	380,6
Akcize	110,1	134,8	152,2	170,9	34,6	40,6	54,9	51,0	181,1	42,5	53,7	52,3	56,3	204,8
Carine	64,8	48,0	44,3	38,8	7,7	9,0	9,3	9,8	35,8	7,3	7,9	8,2	9,1	32,5
Doprinosi	312,7	318,8	323,0	346,6	85,9	94,6	94,5	103,9	378,9	93,4	99,7	107,7	117,6	418,3
Ostali poreski prihodi	35,6	37,1	46,0	43,5	9,7	11,7	10,8	10,4	42,6	9,3	10,9	11,6	11,7	43,5
Neporeski prihodi	142,7	138,8	159,2	166,9	35,4	39,6	38,4	54,5	167,9	30,9	39,6	41,9	52,5	164,9
2. Kapitalni prihodi	1,4	0,9	0,3	2,0	0,6	1,3	0,8	6,0	8,7	1,9	0,5	0,6	0,5	3,5
	0,0													
II UKUPNI RASHODI	-1.195,7	-1.248	-1.329,9	-1.435,9	-362,8	-391,1	-389,2	-463,1	-1.606,2	-364,3	-402,6	-422,1	-445,0	-1.633,9
1. Tekući rashodi	-1.089,6	-1.155	-1.224,8	-1.324,8	-337,5	-368,6	-359,3	-414,6	-1.479,9	-350,9	-385,0	-395,4	-418,6	-1.549,8
Rashodi za zaposlene	-293,2	-302,0	-308,1	-342,5	-85,5	-94,4	-91,2	-103,6	-374,7	-93,8	-98,1	-97,5	-103,4	-392,7
Kupovina roba i usluga	-181,2	-187,4	-202,5	-216,3	-51,2	-62,9	-53,8	-67,7	-235,7	-49,7	-55,3	-60,0	-71,9	-236,9
Otplata kamata	-17,2	-187,4	-34,2	-44,8	-15,4	-13,4	-23,3	-16,2	-68,2	-18,9	-27,5	-27,2	-20,9	-94,5
Subvencije	-77,8	-22,4	-77,9	-80,5	-22,6	-25,2	-19,6	-44,2	-111,5	-19,0	-22,0	-28,4	-31,8	-101,2
Socijalni transferi	-496,8	-63,1	-579,2	-609,0	-154,9	-161,1	-163,5	-173,0	-652,5	-162,4	-173,0	-172,6	-179,5	-687,6
od čega: penzije ²⁾	-331,0	-556,4	-394,0	-422,8	-112,5	-117,8	-119,2	-124,1	-473,7	-120,0	-124,6	-125,3	-128,2	-498,0
Ostali tekući rashodi	-23,5	-387,3	-22,9	-31,7	-7,9	-11,7	-8,0	-9,8	-37,4	-7,1	-9,1	-9,6	-11,1	-36,9
2. Kapitalni rashodi ³⁾	-106,0	-24,0	-105,1	-111,1	-25,3	-22,5	-30,0	-48,6	-126,3	-13,4	-17,6	-26,7	-26,4	-84,0
	0													
III OTPLATE DOMAĆIH DUGOVA, BUDŽETSKI KREDITI I DOKAPITALIZACIJE	-19,1	-20	-29,9	-24,9	-4,7	-5,7	-2,3	-3,9	-16,6	-3,1	-3,9	-4,1	-1,6	-12,7
IV UKUPNI RASHODI, GFS (II+III)	-1.214,8	-1.268,3	-1.359,8	-1.460,8	-367,5	-396,7	-391,6	-467,0	-1.622,8	-367,3	-406,5	-426,1	-446,6	-1.646,5

Izvor: QM

Prilog 2. Srbija: međugodišnje realno kretanje konsolidovanog bilansa sektora države¹⁾, 2008-2013.

	2008	2009	2010	2011	2012					2013				
					Q1	Q2	Q3	Q4	Q1-Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1-Q4
I UKUPNI PRIHODI	3,3	-8,7	-1,5	-4,6	1,7	4,8	-0,8	-3,2	0,6	-5,8	-3,2	-2,7	0,1	-3,0
1. Tekući prihodi	3,5	-9,1	-1,5	-4,4	1,7	4,5	-0,9	-4,4	0,1	-6,2	-2,9	-2,8	1,7	-2,6
Poreski prihodi	3,7	-8,8	-2,5	-4,1	1,9	5,3	1,9	-4,4	1,0	-4,2	-2,1	-3,4	2,9	-1,7
Porez na dohodak	6,3	-10,8	-3,9	-2,9	4,6	4,6	1,3	-1,6	2,1	-4,9	-12,3	-18,9	-11,6	-12,2
Porez na dobit	18,5	-27,0	-3,6	3,9	51,5	39,9	25,4	15,0	35,1	-28,2	-7,9	39,6	44,9	2,9
PDV	2,5	-10,2	-0,7	-4,0	-4,0	6,9	0,9	-3,7	0,0	-2,1	-0,6	-6,2	-5,2	-3,8
Akcize	0,7	11,6	4,2	0,6	-5,7	-3,0	8,5	-7,0	-1,2	9,5	20,1	-10,9	8,2	5,1
Carine	1,8	-32,4	-14,9	-21,5	-18,6	-8,6	-11,4	-17,6	-14,0	-15,3	-20,5	-16,9	-9,3	-15,6
Doprinosi	4,3	-7,0	-6,5	-3,9	4,8	6,1	0,7	-3,4	1,9	-3,0	-4,4	6,7	10,9	2,6
Ostali poreski prihodi	-2,3	-4,9	14,5	-15,2	-9,7	7,6	-12,0	-19,2	-8,8	-14,2	-15,6	0,2	10,2	-5,2
Neporeski prihodi	2,6	-11,3	5,8	-6,1	0,1	-1,1	-19,0	-4,3	-6,2	-22,0	-9,4	2,1	-5,4	-8,7
2. Kapitalni prihodi	-76,8	-41,4	-66,8	468,2	124,1	259,1	176,7	373,3	304,5	159,4	-63,6	-31,7	-91,3	-63,0
II UKUPNI RASHODI	4,5	-4,8	-1,7	3,3	10,3	9,2	-2,9	1,5	4,3	-10,4	-6,6	1,5	-5,8	-5,5
1. Tekući rashodi	6,9	-3,3	-2,2	3,1	8,2	9,3	-1,7	1,4	4,1	-7,2	-5,2	3,0	-1,0	-2,7
Rashodi za zaposlene	10,9	-6,0	-5,9	0,4	6,6	6,3	-5,7	1,4	2,0	-2,1	-5,7	0,0	-2,1	-2,6
Kupovina roba i usluga		-5,7	-0,3	4,3	9,4	15,0	-2,3	-11,4	1,5	-13,4	-20,3	4,5	4,0	-6,6
Otplata kamata	-2,8	-5,7	-0,3	17,4	48,1	6,6	93,4	23,4	41,9	9,8	86,3	9,5	26,7	28,8
Subvencije	-13,3	19,0	40,6	7,4	42,6	56,4	-36,2	82,9	29,1	-24,7	-20,7	35,9	-29,5	-15,6
Socijalni transferi	10,1	-26,0	13,9	5,8	3,8	2,9	-0,3	-6,1	-0,1	-6,4	-2,5	-1,2	1,7	-2,1
od čega: penzije ²⁾	9,5	2,2	-3,9	3,9	8,4	7,4	3,1	-0,5	4,4	-4,8	-4,1	-1,6	1,2	-2,3
Ostali tekući rashodi	14,9	6,7	-6,1	23,9	-17,1	36,8	12,2	11,8	9,9	-19,6	-29,5	12,4	10,6	-8,4
2. Kapitalni rashodi	-4,3	-6,7	-11,8	5,3	48,7	8,3	-14,9	2,3	6,0	-52,9	-29,0	-16,6	-46,7	-38,2
III OTPLATE DOMAĆIH DUGOVA, BUDŽETSKI KREDITI I DOKAPITALIZACIJE	12,3	-2,4	35,2	-25,6	-18,3	-45,2	-54,7	-26,3	-37,9	-41,7	-37,6	63,2	-58,5	-29,0
IV UKUPNI RASHODI, GFS (II+III)	4,6	-4,8	-1,1	-3,8	9,8	7,7	-3,5	1,2	3,6	-10,8	-7,0	1,8	-6,2	-5,7

Izvor: QM

Prilog 3. Srbija: Stopa realnog međugodišnjeg rasta javnih prihoda i javnih rashoda po nivoima vlasti

	Q4 2013/Q4 2012			
	Konsolidovani budžet	Budžet Republike	RFZO	Lokalne samouprave
A Ukupni prihodi (I)+(II)+(III)+(IV)	0,1	-2,5	0,9	-5,5
I Tekući prihodi (1)+(2)	1,7	0,4	1,4	-8,7
1. Poreski prihodi	2,9	0,2	2,3	-5,9
1.1. Carine	-9,3	-9,3	-	-
1.2. Porez na dohodak građana	-11,6	-13,3	-	-10,6
1.3. Porez na dobit pravnih lica	44,9	43,9	-	-
1.4. PDV	-5,2	-5,2	-	-
1.5. Akcize	8,2	8,2	-	-
1.6. Porezi na imovinu	5,5	-	-	5,5
1.9. Ostali poreski prihodi	10,2	4,4	-	26,3
1.10. Doprinosi za socijalno osiguranje	10,9	-	2,3	-
2. Neporeski prihodi	-5,4	1,4	-26,4	-16,2
II Kapitalni prihodi	-91,3	-	-66,3	-3,3
III Transferi sa ostalih nivoa države	-	-	-0,3	8,0
IV Donacije	-49,4	-80,1	-	184,9
B Ukupni javni rashodi (I)+(II)+(III)+(IV)	-5,8	-12,8	-1,0	-6,2
I Tekući rashodi	-1,0	-7,6	-1,0	-1,1
1.1. Zarade	-2,1	-3,0	-1,6	-0,3
1.2. Kupovina roba i usluga	4,0	6,2	-0,6	1,2
1.3. Otplata kamate	4,0	27,9	-91,7	-0,2
1.4. Subvencije	26,7	-37,1	0,0	-14,4
1.5. Socijalno osiguranje i socijalna pomoć	-29,5	11,6	6,6	-5,4
1.6. Transferi ostalim nivoima vlasti	1,7	-13,9	-	-
1.7. Ostali tekući rashodi	10,6	-11,2	-36,4	31,7
II Kapitalni rashodi	-46,7	-41,1	-18,6	-26,2
III Strateške rezerve	-	-99,0	-	-9,2
IV Neto pozajmice	-20,7	-61,0	-	665,0

Izvor: Obračun QM-a
Indeks potrošačkih cena (Q4/Q4)